

24 березня.

№ 1.

1917 року.

На зустріч Волі!

Поволі, повагом старий уряд на протязі останнього десятиліття відібрав в українського народу здобутки 1905 року. Зв'язував, зпугував руки, ноги, а на початку війни наступив на груди, на саме серце — українське слово, пресу. Потоптав, понівечив наші національні скарби в Галичині, а її синів вірних по розсилав у Сибір неісходиму...

Не то що працювать — дихать трудно було, і тіло потроху ніби замігало, атрофувалось. Так було два роки, але вони здалися за двісті, — стільки дали вони всім народам лиха, горя. І те горе збило, згуртувало всіх до купи, і стіни "тюрми народів" не витримали. Вони ввали і звалили трухлявий царський трон, а на його могили впросли дивні квіти волі: всім любі червоні і дорогі нам блакитножовті. Сталося це так швидко, що просто невірилось, чи то справді сонце волі зійшло... А воно світило, виблискувало, розтоплювало полуду на очах, скидало пуга-кайлани з омертвілих рук і кликало до праці. До роботи одностайної, організованої достойної цього величного менту...

Гей же, товариші, випростуйте залягли в неволі руки і дружно до праці ставайте — хто до плуга, другі до рала, інші до борони — зоремо нашу ниву-переліг і на її родючих грудях культурною рукою посіємо наші найкращі, вишукані думи, мрії. Хай ростуть, будуть угору на рідній землі, під ласкавим промінням сонця волі.

Покажемо на ділі, що ми не кволі мрійники, а працююча інтелігенція — сини свого великого і тепер вільного народу. Народ вірить, що ми прийдемо йому на поміч і своїм знанням допоможемо стати йому, знесиленому економічно і духовно, на власні ноги і тоді він покаже свою силу в будучині. Яку так іскряво виявляв на протязі своєї історії.

Хай же старий клич рівності — "ні хлопа, ні пана" з'єднає весь народ в цю велику хвилю, як за часів Хмельницького. Тільки тепер не шаблею, а організованою культурною працею маємо добувати собі права.

Будьмож товариші, достойними синами свого многостраданного народу, — ведімо певними шляхами на зустріч Волі, дружною роботою несімо світло знання, економічний добробут, розійбмо скелю некультурности-темноти. Чи чуєте! Голос нашого каміняря-поета, мов грім гремить:

„Лунайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод

Не спинять вас! Зносить і труд і
спрагу й голод,
Бо вам призначено скалу оцю роз-
бити“.

Атам за „скалою“ стоять, майорять наші прапори-знамена: „Демократична, Федеративна Республіка“, „Автономія України“.

З народом разом-добудьмо їх!

Вільні Хвилі.

Пролетіли, пропливли
Хвилі сивого туману;
Глянь, мій друже, після мли
В далеч соняшну, срібляну.

Як там весело, привітно
Миготять різноманітно
Хвилі степу-окіяну.

* * *

Вже не крутяться сніги,
Завирухи димно-білі;
Збігли води в береги
Гонить вітер вільні хвилі,

А над ними жартівливо
Так принадно, так вабливо
Грають птахі срібнокрилі.

* * *

А по серцю?.. Чуєш ти,
Як по серцю ходять хвилі?
Хвилі волі й краси

Плещуть в юній буйній силі,
Будять творчі поривання,
Грають полум'ям змагання
В кожнім нерві, в кожній жилі.

* * *

Віс легіт, а навкруг
Море сонця!.. Все на сонці!
Хлібороб лаштує плуг,
Зброю — волі оборонці.

Щоб навікі зникли болі
Горя, гніту та сваволі
В нашій соняшній сторонці

Гр. Чупринка.

Де ще про нашу тактику.

Питання тактики є одно з важливіших питань політичного життя. І люде, котрі мають спільні погляди, іноді цілковито розходяться через те, що маю ріжну тактику.

Тактика іноді може невпинно вбивати справу, а іноді рішуче схилити терези на свій бік.

Ось чому й мені в першому ж номері студентського журналу, приходиться трохи зпинитися над нашою тактикою, і зауважити де-що, чого б нам треба уникати.

Питання про нашу тактику ми можемо розбити на три питання тактики: 1) що до інших недержавних націй (по старій термінології), 2) що до росіян і обрусілих українців і 3) що до нас самих.

Вільна Україна може стати такою лише тоді, коли заручиться братерською піддержкою інших недержавних націй, які разом з представниками нашого народу, подаватимуть голоси на Установчих зборах за федеративну республіку. Тому дбати про таку піддержку, про найтісніший контакт з недержавними націями, допомогати їм в осягненню їхніх бажань і забезпечувати таку ж допомогу в осягненню своїх — от найперше питання нашої тактики. І повинен зазначити, що наше студентство завжди це дуже розуміло і відчувало, і підтримувало звязки з недержавними націями, якомога, закладаючи навіть спеціальні міжнаціональні бюро то що.

Далеко гірше стоять в нас справи що до другого пункту нашої тактики.

Політика російського уряду з одного боку, і холодна байдужість і нерозуміння російським студентством болів українського студентства, позбавленого можливості задоволення найелементарніших потреб людського духу з другого бо-

ку — мимоволі спричинялись до зросту все більш і більш антагоністичних — що до росіян і тим більше зросійщених українців — течій в нашому студентстві. Прийшла революція, повіяло свободним духом, і ті течії вже трохи спати, але не зовсім...

Не зовсім, бо все ще чути гасла про виселення великоросів з України, про неприйняття до земляцтва тих хто не вміє говорити по українському.

І мимоволі пригадуєш кляч Щирого (Поміркований і Щирий Виниченко) „геть з наших українських тюрем“ — такий же запал, таке ж захоплення і те ж перозуміння з місту наших домагань.

На наших прапорі демократичного студентства стоять слова про права меншостів національних, про волю совісті і переконань...

Стоять слова... Хіба ж слова, товариші? І хто ж повірить нам, коли на прапорі написано одно, а в практиці побачать інше?! Товариші! Не можна так! В цей час, великий час єднання, великий час довіря, ви розбиваєте його так легко, так байдуже...

Тепер, коли „тепер або ніколи“ стає загальним часом, коли кожна мить і кожне слово раз згублені — вже згублені навіки, так треба всім зорганізоватись, координувати свої сили...

І болюче так робиться на серці, як бачиш, що то один, то другий виступають на власний ризик і страх, не прислухаючись до голоса центральних органів.

Раз слово сказане — назад не повертається і „власний ризик“ частенько приводить наслідки не лише „власні“.

Тому б хотілося, щоб все студентство так ясно, широко розуміло, що в час єднання під лозунгом „за волю України“, нам треба всім стреміти до єднання — і в тактиці.

Євген.

Надсилайте статті, звістки, уваги. Товариші ширьте свій вістник!

Свято і будень.

В четвер 18-го під час „Свята Революції“, коли спільно з українцями брали участь в поході інших націй, і під час „Великого Українського Свята“ 19-го, коли перед Міською Думою, проманіфестували з музикою, піснями і криками „Слава“ тисячі свідомих солдат, робітників, студентів, школярів і т. д. — ми всі, товариші, були радий і дивилися на цей величавий похід і раділи душою, вітаючи один одного. Ніхто з нас не забуде радісних криків, які подібно до грому котилися і переливалися з одного кінця в другий і тих блискучих вогників в очах вчорашніх рабів, тих вогників, які могли, як блискавка, запалити навіть кам'яне серце. Ніхто не забуде тих безкраїх хвиль живого людю! Це перша весна на Україні. Перша весна, перший ранок після двох століть зими і сну! Під час царського гніту ми мали право збиратись тільки над труною, нести і ховати в холодну землю polegших від надмірної праці і тяжкого звірського гніту робітників нашого поля. Везли з далекої півночі труну Шевченка, сходились віддати останню „шану і дяку“ Грінченкові, справляли величавий похід за другим кобзарем — Лисенком! Кожний похорон був маніфестацією. Але 19-го поперед нашого походу вже не несли труни! Це не був сумний похорон! Це було перше українське вселюднє весілля! Братання свідомої української інтелігенції з менш свідомим поспільством. Скільки щирих синів придбала собі в цей день Україна! Скільки свідомих робітників родилось в цей день на вільй народній!

Кожний з учасників походу, лягаючи спати того вечора, бачив перед очима сотні блакитно-жовтих прапорів, які рвалися від подихів вітру до ясного неба і кричали про нашу силу і наше завзяття. І засипаючи він ще раз

перечитував ті написи, які так переконано і щиро писали на своїх стягах проводники походу.

А встаючи ранком до щоденної праці свідомий українець не чув вже самотності і не був самотним — він переконався наочно, що в ногу з ним іде сотня тисяч щирих і завзятих побірників волі.

Але товариші, хіба це вже все? Правда, в руці Богдана тепер майорить наш прапор з палкими словами! Правда, багатолюдна народна рада на історичнім майдані св. Софії несамоовито кричала „Згода!“, коли, після промов, була голосно прочитана конкретна резолюція. Але хіба це вже все?!

Ні, Ні! Ще далі і далі кличе нас твереза думка! Не забуваймо, що, натовп завжди натовп! Він пішов за нами, він не піде проти нас. Але міцного контакту між нами ще нема. Нема щоденного обміну думок і з киянами і особливо з провінцією, з селом!

Таким способом назріває нова робота, ще більш відповідальна ніж організовані маніфестації — це книжка і газета. Це наші будні після свят. От до чого нам треба неодмінно взятись. Душа прагне праці, прагне діла — і діло стоїть перед нами. Перед нами велика громадлі онна нва і треба її недмінно зорать і засійть добрим зерном. Щоб не було тих вільних степів перелогів, на яких пасуть свої коні зайди-татари, не було того дикого поля! най встане і підійме до Ясного Сонця повні завзяття і сили руки много-мільонний культурний, святий український народ!

Микола.

..... Правда оживе,
Натхне, накличе, нажене
Не ветхое, не древле слово
Розтлінне, а слово нове
Між людьми криком пронесе
І люд окрадений спасе
Од ласки царської...

Т. Шевченко.

Українські студентські організації.

Мабуть з самого початку існування вищих шкіл у Києві, і до останнього часу не переривалась серед студентства нитка українського життя. Правда з часів реакції вона була надто тонка, аинколи, як от в часи Антоновича, Драгоманова, життя українського студентства набирало значної сили, а в 1906 р. на деякий час були новіть легалізовані студентські „Громади“, тільки як відомо, те свято було не довго, — повіяли вітри з півночі і знову зникли з шкільних стін кудись плакати, афиші студентських „Громад“, і життя знову стало нелегальним, що, звичайно, вбивало й ого розвиток, зменшувало діапазон. Бували ж і в той темний час менти, коли організоване українське студентство протестуючи з під полу виходило на світ і показувало себе — так напр. Шевченківські ювілейні свята 1911 і особливо 1914 р. Такими виступами, що виходили по за межі якоїсь одної вищої школи, керувало так зване „інформаційне бюро“ виконавчий орган, складений з представників усіх студентських громад. В своїх хатніх справах котна громада керувалась своєю „Радою“ вибраною зборами всіх членів громади тієї школи. Головним завданням всіх громад було мобілізувати молоді української інтелігенції на національному ґрунті, без різниці соціально поглядів (неправіше к—д.)

Принципальні питання, що торкались всього українського студентства, вирішувались на конференціях, яких відбулось за десятиліття — три.

Революція ж поставила перед українським студентством більш широкі завдання, які вимагали де-якої зміни організації, головне координування сил і праці. Таким координуючим органом для київського укр. студентства стала „Головна Українська Студентська

Рада м. Києва“, яку було засновано на вічі 3-марта всього укр. студентства київських шкіл.

От же схематично організація укр. студентів м. Києва така: 1) громади окремих шкіл: університетська, політехнічна, вищих жіночих курсів, медичних курсів і комерційного інституту. *)

Громади складаються з курсіток чи студентів українців; які визнають автономію України на федеративних підвалинах. Громада вибирає свій керівничий орган „Радую громади“, яка провадить діяльність в тій школі згідно з постановами зборів всієї громади.

2) Головна Українська Студентська Рада м. Києва є об'єднуючий орган всіх організованих студентів українців київських шкіл. Складається зараз з 20 членів по 4 представники від кожної Громади. Постановою її безумовно скоряються всі члени студентських Громад м. Києва і виступи окремих Громад строго координуються з її постановами.

3) Віча всього київського українського студентства, які скликає Г. У. С. Р. м. К., виносять постанови — закони для всього студентства і дають директиви Г. У. С. Р. м. К.

4) Конференції представників студентів українців вищих шкіл Росії розглядають принципіві питання нашого життя і її постановами підлягають всі студентські українські організації

Кожний студент-українець повинен бути членом „Громади“!
В організації — сила!

Склад Головної Української Студентської Ради м. Києва.

Г. У. С. Р. м. К. приступила до виконання своїх обов'язків 4 березня 1917 р. На чолі її стоїть президіум,

*) про життя котної громади за останні роки будуть огляди в складуючих числах нашого „Вісника“.

який складається з голови, товариша голови, секретаря і двох секретарів. Складна праця, що лежить на Г. У. С. Р. м. К. поділена для успіху між такими комісіями:

1) фінансовою, щонає на меті збирання потрібних для Г. У. С. Р. м. К. коштів; складається з секретаря Г. У. С. Р. м. К. і секретарів всіх Громад, на правах кооптації.

2) Агітаційна комісія, яка разом з такою ж комісією при Укр. Центральній Раді, провадить свою діяльність серед робітників, солдат, а на далі серед селян.

3) Середнєшкільна комісія зраджує справу організації учнів українців середніх шкіл. 4) Комісія, яка має завдання скликати в квітні конференцію представників всіх українських студентських організацій.

5) Міжнаціональне бюро має на меті зав'язати зв'язки з організаціями інших націй, що живуть на Україні.

6) Редакційний комітет з 4 членів Г. У. С. Р. м. К. керує справою видання „Вістника“. До комітету мають увійти і представники (політичних партій укр. студентства).

Кожна з комісій працює автономно, про що тільки заявляє президіуму.

Г. У. С. Р. м. К. має своїх представників 1) в Центральній українській Раді, 2) в Коаліційній Раді вищих шкіл м. Києва.

Раніше, до 14 марта, була ще робітничо-вільна комісія, завдання якої було зав'язати зв'язки з робітниками і допомогти їх організації. Діяльність її мала великі наслідки що бачимо з нижче надрукованого відчиту комісії. Тепер ця комісія почасти злилася з агітаційною, а справа вільна перешла до самих робітників.

Готуйте народ до Установчих Зборів! Знайте з льозунгом „Національно-територіальної Автономії України!“

Праця президіума Г. У. С. Р. м. К.

Головним чином полягає в зав'язуванні і підтриманні зв'язків з Громадами студентськими інститутами, так були надіслані телеграми з привітанням і закликом до одностайної праці до спільних домагань. Зважаючи на брак свідомих робітників головною радою запрошувало товаришів студентів Томську, з Нижнього Новгороду (там Варшавські політехніки); з Ростову на Дону (Юрьеві) і інші.

Г. У. С. Р. м. К. надіслала демократичним представникам нового уряду — Чхеїдзе і Керенському привітання телеграми з заявою про наші пекучі національні потреби. — Автономії України на федеративних підвалинах.

Надіслали також щире привітання до проф. М. Грушевського з проханням приїхати до Києва, а по приїзді його президіум вітає проводиря нової України).

До Г. У. С. Р. м. К. приїздили представники молоді з Одеси, Вінниці, які вітали Раді і повідомляли про своє життя підкреслюючи загальне бажання молоді йти на зустріч волі спільно, організованно.

Президіум дбає, щоб представництво в інших організаціях було завжди відповідне і служило як єдиним зв'язком з тими організаціями.

Президіум брав велику участь в організації національного свята 19 марта, яке відбулося, завдяки організованості, так величю.

Г. У. С. Р. м. К. видала відому товаришам відозву-заклик до студентства українського в кількості 10,000 примірників.

Президіум, а також і більшість комісій щодня отримують свої засідання у Педагогічному музеї.

Діяльність комісій.

◆ Агітаційна комісія. Видала інструкцію для агітаторів на селі, вважаючи необхідним плановість та єдність агітації в цей відповідальний момент.

В інструкції зазначені такі питання 1) з'ясування сучасного моменту перед селянством, 2) Установчі Збори та державний майбутній лад, 3) Аграрне питання в зв'язку з територіальною Автономією України, 4) Питання війни згідно з постановами кооперативного з'їзду, 5) життєві питання, 6) Організація нової влади на селі, 7) Культурно-просвітна діяльність на селі.

Агітац. ком. 19 бер. сликана збирання агітаторів, на якому був ухвалений і докладно обговорений проект інструкції для агітації. Комісія в потрібі посилає на села агітаторів для з'ясування селянам сучасного моменту та проведення організації нової влади на селі. Витрати агітаторам виплачуються.

По за цим агіт. ком. май же що дня влаштовує робітничі та солдатські віча, а також засилає агітаторів на місця, де є небезпека новому стану.

Праця середнє-шкільної комісії.

Український рух вже давно нахолодів широкі прихильників серед шкільної молоді; особливо по тих школах, де збираються побільше діти села, наприклад, фельдшерська школа та учительські семінарії. Частина шкільної молоді гуртувалася коло писаного тижневика „Джерело“, інші жили окремими громадками по школах.

Г. У. С. Р. м. К. доручила „середнє-шкільній комісії“ наладити життя кожної окремої молоді громадки і, головне, з'єднати всіх в одну спільну міцну організацію. Заходами середнє-шк. комісії було скликано на протязі останніх двох тижнів чотирь середнє-шкільних віч, на які прибули учні всіх

шкіл Києва. Головною темою дебатів було заснування центральної організації так званого „Осередку“. Ініціативна група, в склад якої входили головним чином „джерелата“, члени „середнє-шк. комісії“, перш за все постаралась зробити підрахунок свідомих українських елементів по окремих школах. Виявилось, що кількість була від 5—6 до 70—80. На третьому вічу були проголосовані і внесені такі постанови що до „Осередку“:

1) „Осередок“, як центральна організація, до якої ввійдуть представники всіх шкіл, вважається необхідним.

2) Представниками від окремих шкіл можуть бути учні не тільки старших, але і середніх класів, як що громада усіх шкіл вибере представника з середнього класу.

3) Зважаючи на потребу пропорційних виборів в „Осередок“ посилаються від кожної школи представники, в залежності від кількості учнів (до 20 один представник, до 50 два представники, до 100 три представники і після 100 представники).

4) „Осередок“ буде органом інфармаційним і законодавчим в організаційних справах і справах загальних.

5) Для порішення принципових питань „Осередок“ неодмінно мусить скликати „Віче всіх учениць і учнів серед шкіл міста Києва“.

Збирання нашої „Молодої України“ проходили надзвичайно живо і енергійно, виступають з промовами і хлопці і дівчатка, говорять переконано і настоюють уперто на своїх домаганнях. Помічається тільки загальне незнання порядку людських зборів, що, почасти, гальмує роботу але потроху ця справа налагоджується. Тепер перед найближчим „мічем“ стоїть справа організації по окремих школах, частина що справу вже розглянули,

але дрібниці ще не в'ясянені і будуть ще розгладатись. „Осередок“ вже зорганізувався і приступає до праці.

Фінансова комісія

Г. У. Ст. Раді має на меті збільшення коштів Ради Кошти складаються з жертв, внесків від громадян (50 коп. що місяця), та прибутків від продажу книжок, пісень і инш.

За цей час поступило до каси:

1) жертв	355 крб. — к.
2) внесків від громадян 237 „ — „	
3) від продажу комісійного	60 „ — „
Разом	625 крб. — к.

Видатки:

1) на телеграми з пр-п-таннями	30 крб. 98 к.
2) на канцел. приладдя 16 „ 88 „	
3) на друкування ві-догв	100 „ — „
4) на агітаційну ком. 50 „ — „	
Разом	197 крб. 86 к.

Робітнича вічова комісія.

4 березня в 5-й аудиторії університету відбувся перший робітничий мітинг, який був присвячений головним робом організації робітників. Після промов була винесена постанова організуватись, заклавши тимчасовий центральний орган — „ініціативну групу“, до якої переведені були вибори.

Надалі ініціативною групою в цілях освіднення робітників було скликано ще кілька мітингів, з яких один був присвячений висвітленню менту і організації, маніфестації, другий робітничо-солдацький проїшов з великим піднесенням в дебатах про організацію робітників-солдат та про організацію міліції.

Найбільшим і найкращим був мітинг в парку, котрий зібрав біля 3 х тисяч народу. Виступало багато бесідників з солдат, робітників та селян. Від імені соціал-демократів була проголошена ідея утворення народного війська себ то організа-

ції всіх без винятку громадян для охорони волі народу. Після з'ясування позиції української с. демо-кратії, було закликано робітників записуватись до партії. Виступали представники з фронту, які закликали до боротьби та допомоги військовим.

Найбільше враження зробили промови солдатів, один з яких дуже простою, селянською мовою виклав теорію виховання загальної свободи через поліпшення елементів добра в самій людській натурі, другий в дуже гарній по формі промові, яскраво намалював політичну неосвіченість наших сел і страх перед вільним словом.

По за цими великими вічними майже кожен день влаштовуються віча дрібніші по всіх кутках Києва. Скрізь доводиться констатувати небувалий стихійний потяг до національної свідомості, а також глибоке розуміння важливості та відповідальності сучасного менту.

Віча Українського студентства.

3 березня відбулось перше українське студентське віче в студентській харчівні на Гімназичній вулиці. Скликано на спіх, воно не було дуже численне (до 500 душ.) Молодь не була ще певна, що її не розженуть, не заарештують всіх разом, але момент кликав до праці. Віче винесло такі постанови: 1) „Українське студентство, виявляючи принципову неприхильність до сучасної війни виходячи з демократичних та національних українських принципів, в цей мент не порушує цього питання, яке може внести розбрат в громадянство Росії. 2) студентство всіма засобами буде піддержувати новий лад та правительство, але вимагатиме негайного скликання Установчих Зборів, Федеративного устрою держави зокрема Автономії України в самих широких розмірах, вису-

нення Українського питання на Міжнародній Конференції, а також прикликання до Кабінету Міністрів визначних громадських українських діячів, вимагатиме загальної широкої амністії засланцям зокрема бранцям галичанам.

3) Віче визнало необхідним заснування центрального українського студентського органу, а також центрального всеукраїнського комітету, мотивуючи це потребою в цей мент координації праці та виступів.

4) Визнано Коаліційну Студентську Раду об'єднуючим органом усього студентства м. Києва, постанови котрого мусять бути обов'язковими і для українського студентства, але в тому тільки разі коли всі українські демократичні політ. нац. течії будуть репрезентовані в ній.

5) Визнано необхідним заснування Міжнародного Бюро для координації праці недержавних національностей.

6) З приводу школи визнано необхідним послати делегацію до Держ. Думи з тим, щоби вимагати національної школи на Україні, до учителів народних вирішено видати відозву з закликом навчання на українській мові, вирішено також приступити до негройної українізації вищої школи в Києві.

5 березня відбулось друге віче українського студентства там, де й перше було. Зала швидко переповнилась до того, що довелося третині вийти зовсім бо була небезпека провалу стелі. Але поза тим все таки було більше 1000 душ. Всі знали вже, що діялось в Петербурзі. Перші тремтучі хвилі волі, перші ластівки здійснення мрій ученого відбивались на обличчі молоді. Кожному ввижались і ще червоні потьокки крові, пролітої петербургськими борцями за волю, і щира жалоба „похоронного маршу“

та „вічної пам'яті“ сп'янула по вітря Після цього проспівали „Заповіт“ „Ще не вмерла Україна“.

1) Віче виходячи з мотивів закріплення нового ладу, захищення здобутої волі проти можливої реакції постановило:

а) організувати українську загально-студентську міліцію, якою мусе керувати окремий український штаб, котрий підлягає розпорядженню загально-студентського штабу, і яка мусить мати українські ознаки;

б) Організувати укр. легіон із охочих людей

2) Вирішено завести постійні зв'язки з робітництвом та середньо-шкільною молоддю.

3) Визнано, що українці мусять виходячи в різні громадські інституції, оберігати українські інтереси і права укр. мови на Україні, але з мотивів координації та полегшення праці не повинні гостро ставити обов'язковість вживання її на засіданнях. В кінці робітництво дорікаючи небадьство українського студентства що до освіднення робітників в попередні тяжкі роки, закликала шкільну молодь тісніше злитись з тією сірою масою, на які тільки й можна опурити здобуту волю. Слова робітників вкрили громовим „Слава“ свідомому укр. робітництву.

Українська міліція.

З перших днів революційного руху в Києві вже на другому вічу українського студентства (5 березня) була організована українська міліція, яка повинна була мати свій окремий штаб і свої національні ознаки. Характерно, що українська студентська міліція всіх вищих шкіл та деяких середніх (земле-мірної, художньої) злучалась до однієї організації під орудою одного штабу, тоді як міліція загально-студентська гуртувалась по школах в автономні осередки.

Студенти міліціонери відбували головним чином вартову службу, курейські несли обов'язки канцелярські, сповіщали, носили їжу тощо — Все міліційне товариство під назвою „Січ“ поділялось приблизно на 15 курнів по 20 душ. в кожному. Курні: Миргородський, Чигиринський, Батуринський, Береміньський, Золотоніський і інші.

Кожен курні обирав собі курніного атамана.

Від січової старшини входив представник до університетського штабу, якому корився український штаб.

Згодом українська міліція взяла власними силами обслуговувати Либедський участок, але по за цим мала один курні виключно для послуг українських організацій, другий — Вереміньський крім вартової служби дбав також про вивчення „пісень волі“ для майбутніх маніфестаційних виступів.

Січовий кіш міліції був в 12-й аудиторії Університету, на дверіх при вході висів жовто-блакитний стяг.

В кожній вічно кипіла робота: один курні виражався на зміну другому, йшла спішна робота озброєння, бо час від часу приходили тривожні чутки про погромну агітацію в різних закутках Київ.

Робота була відповідальна і тяжка. — доводилось стояти на варті по 20 годин підряд, але це не могло ослабити молоді невтомні енергії нащадків славних завязців, — вони с често довели до кінця діло першого закріплення нової волі і надалі, певно, з неменшим завязтством понесуть культурними шляхами знаки волі до народу.

Товариші! Додержуйтесь організаційної дисципліни.

Поворот до Києва проф. М. С. Грушевського.

Коли вибухла Велика Війна, проф. Львівського Універ. М. С. Грушевський мусів, як російський підданець, виїхати з Австрії. Він поїхав до Італії, а через скільки місяців вирушив до Києва. В Києві його по скількох днях пробування заарештували (1914, IX, 27) і продержали без жадної причини два місяці в Лук'янівській тюрмі. На початку лютого 1915 року порішили вислати його до Сибіру, куди він і виїхав в супроводі городовика 19 лютого 1915 року. Але одночасно з цим за проф. Грушевського стали клопотатись в Петрограді скілька академиків і видатних особ і йому дозволили по деякій часі переїхати в більш культурну Казань. Нарешті аж в 1916 році Михайло Сергійович зміг переїхати до Москви де і пробував до останніх часів. Свідоме українське суспільство весь час гаряче співчувало професорові і слідкувало за кожним кроком пробування на чужині. Як тільки розпочалась революція, зараз пішли по Київ уперті чутки про можливий поворот Грушевського до Києва. Головна Українська Студентська Рада м. Києва, переконавшись в правдивості цих чутків, послала 11-го бер. таку депешу:

„Високошановний пане професоре! Тепло вітаємо Вас, як голову Центральної Української Ради і, будучи певними, що Ваша діяльність буде високо корисною для нашого громадянства і Ваше ім'я в складі Центральної Ради сприятиме загальній до неї пошані з боку широкого нашого суспільства, — просимо найскоріше прибути до Києва і стати на чолі Нової України“.

Вечером тогож дня шан. професор виїхав з Москви і після деяких пригод (згорів вагон, в котрому він їхав) прибув до Києва. Після полудня 13 бер. делегація

від Голов. Ук. Ст. Ради вітала поворот Мих. Сергійовича промовою і квітами в його власній оселі. Через день 15-го бер. гучними оплесками і криками „слава“ шановний проф. був обраний почесним головою кооперативного з'їзду в Києві. Так після тяжких пригод і двохлітнього пробування на чужині повернувся до Києва Грушевський.

М. Л.

Конференція.

В теперешню хвилю особливо відчувається потреба одностийних виступів і спільної роботи українського студентства визнаючи це.

Головна Українська Студентська Рада м. Києва скликає конференцію організованого українського студентства 20-го квітня с. р. в м. Києві.

Принцип представництва:

а) кожне університетське місто, в межах Росії посилає на конференцію представників пропорційно кількості організованого українського студентства в своєму місті.

б) пропорція: від кожних 50 чоловік — один представник.

Прим.: місто, яке має менше 50 чоловік організованого українського студентства посилає одного представника.

Кожний представник обов'язково повинен мати офіційний мандат.

Брати участь в дебатах мають право офіційні делегати, і кооптовані члени конференції без права голосу.

Доклади, які мають подати до конференції приватні особи, мусять бути попередньо ухвалені конференційною комісією.

За справами з приводу конференції звертатись до президиума Г. Ч. С. Р. м. К., Педагогічний Музей.

Товариші на провінції.

Нижні, 11 березня. У Нижні прибули делегати від Головної Української Ради. На Загальній маніфестації серед пиярокої площі делегат привітав нижнеських громадян з світлим днем волі для всіх пригноблених народів і волі України, говорив про ті гасла, що здучають тепер усе українське громадянство, про те, що українське селянство та робітництво вже вишло з темряви русифікації і збудує незабаром вільну рідну школу. Могутне слава! викрило слова промови. Численна українська маніфестація з жовто-блакитними та червоними стягами рушила з площі на околиці Нижня. Перед школами та думою народній похід зупинився, чіпляли український прапор, проголошували слава рідній школі, Автономії України, братерству народів. Любо було дивитись на це велике свято вільного народу. Селяне та шкільна молодь не знали як вітати гостей з „рідного Києва“.

12 березня відбулось українське віче числом до 600 душ. Віче винесло резолюцію про необхідність піддержувати новий лад, домагатись Установчих Зборів і автономії України, як федеративної частини держави. Обрало Раду, яка 6 квітня увійде в укр. громадянство в Нижні, і якій доручено поза тим заснувати „Прогресу“. Видрали обрано 2 представники до Виконавчого комітету в Нижні. Всі відозви від Нижнеського Виконавчого комітету друкуютьсь обов'язково і на українській мові.

Товариші! не забувайте про свої обов'язки громади перед Громадами і Г. Ч. С. Р. м. К. — часно робіть внески!

До Українського Студентства!

Товариші Студенти!

Розбитий народним гнівом впав кривавий царський трон і сонце Великої Свободи зійшло над поневоленими націями Росії.

Народ Український, до роспачу доведений звуцаннями, яких не знав історія, скинув кайдани і вільний рушає вперед до світла, до правди, до щастя.

В ці великі дні до Вас, Українське Студентство, з гарячим закликом звертається Головна Українська Студентська Рада міста Києва.

Товариші Студенти!

Ви знаєте, що Український народ ще не має численних кадрів свідомої своїх національних обов'язків, трудівничої інтелігенції, — в великій мірі їх повинні заступити ми, молода Українська інтелігенція, Українське Демократичне Студентство.

З гаслом: „Хай живе Україна, яко федеративна частина в вільній Спільноті Націй“ — мусимо йти до народу! Всюди, де є змога, мусимо агітувати, роз'яснювати на всіх зборах, чівах, в просі, в армії, по

всіх організаціях, в приватних розмовах, що в цім гаслі — вся цінність, весь зміст нашого життя.

Товариші Студенти!

Організуйтеся, бо в єдинстві наша сила; закладайте всюди свої інституції, конче і негайно організуйте всі ті, що існують, бо на нас вся наша надія; пам'ятайте, що байдужості, недбальства історія не прощає.

Підтримуйте новий державний лад, бо в нім здобудемо ми волю свою. Уникайте незгоди, бо вона розпорошує сили.

Не забувайте, що в Вільній Україні вільні всі народи, отже єдналися з ними, бо жити нам разом.

Готуйте наш народ до Установчих Зборів, де він твердо і ясно мусить сказати, що федеративна республіка є єдиний державний лад, який бажає мати тридцятип'ятимільйонний Народ Український.

Радій, Українська Молодь, і берись до роботи!

Прокляті будемо, як не здобудемо Волю для Краю і славу собі!

Головна Українська Студентська Рада

м. Києва.

Від Редакційного Комітету.

Праця Редакційного Комітету лежить перед товаришами читачами. Недостача паперу, всякі друкарські перешкоди, а також брак доведених співробітників і потреба видати часопис як найшвидше не сприяли тому, щоб Вістник вийшов у вигляді більш відповідному до сучасного виключно важливого моменту.

Сподіваємося, що за допомогою Вас, товариші, Вістник справді буде стерном нашого молодого життя.

Просимо надіслати відповілі статті, звістки інформації з шкільного життя всіх українських студентських і середньшкільних громад.

Редакційний комітет

Г. У. С. Р. м. К.

Київ, Педагогічний Музей.

Ціна окремого номера у Києві — 15 коп., у інших містах — 18 коп.

Київ, друкарня „Обновлення“, Сина площа, дім п.-з. товариства Тверезости.

Стерхо

Вістник Київського

Українського Студентства.

31 березня.

№ 2.

1917 року.

„Наші кози голодні...“

„Серед них Авірон і Датай

„Верховодять сьогодні,

„На пророчі слова їх одвіт:

„Наші кози голодні!

„Моїсей“ — І. В. Франко.

Коли після перших хвиль революції Київське студентство вернулось до звичайної буденної праці, перше питання, яке воно виставило, це про продовження занять по вищих школах. Це питання і було темою гарячих суперечок на недавніх загальних і пошкільних студентських вічах.

Студентство розкололось на дві частини: одна стоїть на тому ґрунті, що треба всю енергію прикласти до перебудови життя згідно з новими принципами, треба, відкинувши, мовляв, всі біжучи справи особистого життя, йти до народу, друга стоїть на принципі академічному і всіма чотирма не хоче допустити припинення занять по школах.

Перша частина студентства врешті згодилась на те, що хоч і є нагальна, пекуча потреба праці серед народних мас, однак ця праця є діло совісті кожного, і рицарі науки на цьому заспокоїлись.

Загалом мотив екзаменаційного „табу“ навіть в цей час відіграє велику роль і, що найдивніше, не тільки у отих рицарів академічного принципу, різні форми котрого нам добре відомі, але також і у тих людей, які були б корисні на громадському полі у цю велику добу.

Це „табу“ не минуло і нашого

українського студентства, і тут воно поплело свої шкодливі сілця, стало реальним фактом, з яким доводиться числитись.

Коли подумати, то що, власне, в тому, що люди хочуть складати іспити, отримувати диплом? — натуральні, немов, і шляхетні навіть пориви і стремління. Тільки з другого боку, коли такими шляхами будемо простувати в цей час, то яка перспектива чекає нас в майбутньому? — ледві чи не доведеться нам привітати наші дорогі катакомби і незабутні підпілля, на яке ми, виходить, ще й тепер сором'язливо озиралось, немов ще не зовсім при звичайсь на волі.

Дійсно: народ тисячами телеграм, листів, прохань добивається помочі, освіти, народ, отой самий темний, селянський, який віки гнувши в ярмі, сам стукає до дверей свідомого громадянства, просе його ввести в той величний храм волі, уздріти нові жертвенники нового життя, але ж нам треба складати іспити!

Народ випростався від лабетів хижих гнобителів, він чує, що прийшла воля, і радісно жде, що це нереальне, прозорливе чуття його справдиться в дійсності. Наш перший, святий обов'язок вказати йому шлях, дати йому слово і книжку.

Однак ні для кого не секрет, що література що до сучасного моменту дуже убога, що агітаторів недостатньо: чим же вдовольнити жагоду немірну народних?

Але нам в першу чергу треба скласти іспити!

Всі також добре знають і поміняють, що ворожі нам темні сили не приспані і не дрімають, що вони шукають підпори в нашій несилі, ширять погромні листи і протиревольційну пропаганду. І от, коли ми похторимо 1905 рік і припустимо чорний зграй пояснити волю народоді, тоді народ від щирого серця подякує нам за наукову ретельність і, певно, видасть нам диплом першої ступені!

Але мимо, мимо від кошмарів минулого! Не кидаймо зброї своєї в цей відповідальний, гарячий мент, що кличе до організованої, настирливої, впертої праці!

Нам треба заздалегідь кінчити наші жнива, поки світить сонце, поки небо без хмар.

Несімо ж наші знання і досвід до народу, піднімімо його до сознання своїх потреб і вимог, до самосвідомості, невпинною енергією здобуваймо останні фортеці, на яких ще не лопотить наш прапор і з призирством киньмо тих за собою, які на поклик життя до слави й побід відповідають: „Наші ки голодні!“

Наші обов'язки.

З усіх кінців України надходять вісти, що на провінції в глухих закутках немає організації—все лишається по старому, немає кому освітити народів сучасні події, з'ясувати його становище. Плетуться по селах всякі непевні чутки, перекручуються факти, з'являються нарізні темні особи, які починають використовувати народні маси в своїх цілях. Все це стає добре зрозумілим і ясним, коли взяти на увагу дійсне становище села. Крайні свідомі сили села, а разом з ними і нечисленна сільська інтелігенція одірвані війною од рідного села.

Народна темрява, відсутність інтелігенції, опіка до цього часу

агентів старої влади, це ті обставини, в яких наше селянство зустрічає зараз революційну перебудову державного ладу.

І коли робітництво міст має змогу швидко орієнтуватись в цих великих подіях; село цього не має, воно шукає допомоги, б'ється запутане в сітьках старого режиму.

Наш обов'язок, освідомившись у подіях організуватись, іти на село, нести йому свою допомогу.

Селянство складає населення, в майбутніх виборах до Установчих Зборів має своїм голосом дати рішучу відповідь на питання державного ладу в Росії і з окрема українське селянство має дати сили на, які будуть спиратись наші національні домагання.

Отже стає зрозумілим оскільки необхідно, щоб те селянство свідомо взяло участь у виборах, щоб воно ясно зрозуміло увесь зміст наших національних вимог, не кажучи вже про свої інтереси, інтереси трудівничих мас. В цьому напрямі і повинна проводитись робота. Наш святий обов'язок стати до цієї роботи, внести в село промінь, який би освітив темні закутки і викликав громадське життя, творчу самодіяльність. Мент історичний. Всі буденні, професійно-академічні справи одсунемо, товариші, на-далі; понесем свою енергію і знання до зміцнення національно-політичних прав народу. Нехай не лякають нас ніякі труднощі в цій роботі, бо свідомість нашого обов'язку, щирість і бажання до праці переборять всякі перешкоди.

Українське студентство це один з кадрів найбільш організованої української інтелігенції, отже за нами право, за нами обов'язок стояти в авангарді революційного руху. Наш народ чекає від нас допомоги. Беремося ж, товариші, до праці. Широка агітація для освіднення мас, закладання місцевих адміністративних органів (волосних, селянських комітетів) організація селянських спі-

лок (крест'янських союзів) ось наші завдання моменту — наша чергова робота.

К. Гай—ко.

Будьмо щирі!

Старі канати підгнили і завісараптово обірвалася і унала. Переякано дивляться одні на других і артисти, котрі не встигли одягнути лицарських поспіхів, і глядачі, котрих сумно вражає безладне розкидання лаштунків. Так несподівано і так неприємно!

Студенти кдаються до своїх канцелярій і в списках почесних співробітників охоранки з оглядом читають прізвіща поважних своїх професорів, які до останньої хвилини, здавалось, так високо несли прапор науки і культури, а під доносами знаходять підписи близьких товаришів і партійних співників. Так несподівано і так неприємно!

А з другого боку, через похмурі вікна своїх затішних кабінетів заглядають, ніби ненароком, на вулицю поважні „doctores“ і не вірят своїм очам узірвши блявотно—жовтий стяг в руках, часом, улюблених своїх учеників. І вони хапаються за голову і сполохано промовляють: „і ти, Брут!“ Так несподівано і так неприємно!

З одного боку десятки потайних високо-шановних шпигів, а з другого боку тисячі вірних Никодимів, молодих побіринків українського руху. От вам достойне наслідство старого уряду, старого вікового гніту і снуку!

Але стара влада рухнула і навіки пірвалася кайдани. Нехай же ж навіки згине брехня і неправда. Нехай будуть вільні і терпимі всікі перекокання, і хай не буде тайного, подлого лицем'я ні з того, ні з другого боку, тої тяжкої атмосфери, від якої крації наші товариші повтікали за кордон і заплали „Громади“ мало не по всіх університетських містах Європи. Ми кличемо їх повернутись на Україну для праці на любому полі науки!

Але я звертаюсь до Вас, старші товариші, котрих я застав ще в „Громаді“ і котрі тепер учitedють по гімназіях, готуються до магістерських іспитів, або навіть вже читають лекції,—звертаюсь з гарячим закликом:

„Будьмо щирі!“

Най згине популярна колись теорія про „черних“ і „білих“ українців. Тепер стало ясно кругом, тепер весна і сонце, тепер нема місця для сховання, нема куди страусові сховати свою голову. Форми виступу ви самі пайдете: для вас буде місце і на педагогічному з'їзді на Великдень і на сторінках тепер вільної преси і т. д.

А Ви, молодші товариші, не беріть прикладу з нашого минулого. Ми жили під землею в тяжку хвилю в тяжких обставинах, коли кожне слово, сказане на корідорах університета, невідомими шляхами долітало далеко, далеко, куди і не спалося. Прокляті часи, краще їх не згадувати! А тепер пора переродитись:

„Будьмо щирі! Нехай кожний має гордість і сміливість і підчас боротьби, і підчас спокою написати на своїм прапорі і свій девіз і своє ім'я!“

Микола Любимський.

Наша Ахілесова п'ята.

Давно минув той час, коли наш нарід „замучений, розбитий“ стояв „мов паралітик той на роздоріжжю“. І не „задармо стільки серць горіло“ до нього „найзвіснішою любов'ю“. Нині встає він, мов великдень, і випростується після тяжкого двохстолітнього сну, і серце наше сповняється радістю і гордістю, що не припали його ні дух азіатського деспотизму, ні дух азіатської фаталістичної покори, котрі панували в Росії віки й котрі упали на нас могутньою п'ятою й загрожували смерті нашу національну індивідуальність з лиця землі.

Народ прокинувся, він зрушився до нового життя й ніяка сила його не затримає. Вже українська

інтелігенція тратить ініціативу з своїх рук вже почувається могутня хода великого народу, що йде сам до своєї зорі, а роль інтелігенції робиться природною. службовою—бути лише провідником і виразником бажань народу. Вже не окремі українські інтелігенти, а сам нарід кличе до себе інтелігенцію, і вона приїде до нього. Бо що таке тепер інтелігенція? Лише піна на хресті розбурханого моря. А тому нічого нам боятися, що у нас сил не вистарчить для задоволення всіх культурних потреб нашого народу. Але була і єсть у нашої свідомості інтелігенції одна внутрішня слабкість, яка утворює в цей критичний час величезну небезпеку для нашого національного життя. Це наша політична неосвіченість. Умови нашого національного життя в Росії безмірно мало давали простору навіть для чисто культурного життя, а в політиці ми, українці, майже зовсім не забирали голосу. І тепер, на поле політичного життя ми виступаємо—треба щиро це признати—непідготованими. А в політичній сфері, хто не хоче згинуть, мусить мати добре наточені вочі зуби. Ми ж не тільки їх не маємо, але ще маємо перед собою небезпеку, що вся наша енергія піде привичним для нас шляхом шляхом культурництва. Культурництво ж у нас в цю переломову добу нашого національного життя було б рівнозначне довгий та тяжкий хворобі.

Признаймо щиро, що старше покоління української інтелігенції в своїй масі фатально перейде тепер до чисто культурної праці. Тим більший обов'язок падає на нас, українську молодь! Кожний з нас теж обрав собі якийсь поле діяльності в культурному житті народу, але ми всі—будучі учителі, письменники, техніки, лікарі, адвокати—всі ми мусимо, користуючись всякою можливістю, насамперед здобути собі освіту в соціаль-

но-політичній та економічній сфері життя. Бо час критичний. Нам треба в найкоротчий час догнати в політичній свідомості передові народи. Закладаймо ж, товариші, політичні клуби та гуртки для вивчення економічного життя нашої України і його соціально-політичних проблем.

Продаж книжок.

Живе слово в формі промови, чи то розмови, з селянами дійсно найкраще впливає на маси, дає змогу одновісти на всі запитання і задовольнити майже в повній мірі духовний голод села. Але нажалі *живе слово* не завжди западає глибоко в серце слухача, часто він не може пригадати докладно всього, що чув на сході, а тим більш не рекажуть точно другому і третьому. Промова проїзнього агітатора перекручується, набирає фантастичних форм і часто переходить в легенду. Та крім того не кожний з нас годен бути промовцем або за браком точних докладних відомостей в тій чи іншій дисципліні, або просто по недостатку ораторського хисту.

От в цих причинах і полягає вага *книжки* і *газети*, які мусять підчас цього літа мільонами засіяти наші села і попасти до рук кожної грамотної людини.

Література може попасти до рук маси двома шляхами: подарунком і продажом.

Подарувати книжку дуже легко, для цього треба лише мати запас коштів, піти до книгарні, накупити книжок, і приїхавши на село, роздати грамотним селянам. За це вони такого панича, чи панянку, подякують, і здавалось би справа скінчена як найкраще. Але це зовсім не так. Подарована книжка

*) Вважаючи порушені автором статті тему дуже важкою, редакція в найближчій числі журналу виложити свою думку.

Ред. С. У.

перш за все попадає до рук того, хто цю книжкою, можливо, і не надто цікавиться. Ще добре, коли він, взявши від вас дурнісеньку книжку, перепродасть її вдвоє проти ціни дорожче тому, хто нею цікавиться. Але буває так, що він і вас висміє і книжку на папіроси понизит. А подруге, дарування книжок вимагає великих коштів. Десять—двадцять рублів, які може уділити на це кожний з нас—це капля перед морем селянської темноти. А деж нам більших коштів взяти?

Трохи інше виглядає справа коли книжку не дарувати а *продавати*. Звичайно такий шлях трудніший, себ-то роздати за день ви можете тисячі а продати тільки сотні або десятки книжок. Але зате цей шлях значно користніший ніж перший. Куплена книжка стає для покупця не дурничкою, а річчю вартою пильної уваги. Купить книжку тільки той, хто дійсно нею цікавиться, кому вона дійсно потрібна. Він прочитає її уважно і скільки раз; і сам, і в своїй сім'ї, і своїм сусідам. Крім того, продаючи книжку, ви не затрачаєте ніяких коштів; витрачені гроші помаленьку повертаються до вас знов.

За старих часів, рік—два назад—продавати було особливо трудно, бо старі закони і адміністрація всіма силами старалась шкодити продавцям, селянство було бідніше ніж зараз і головне, до книжки ставилось інертно або навіть вороже.

Тепер все змінилось на краще: поліції нема, селянство підчас війни мабуть трохи збагатіло і головне воно зараз страшенно жадає почути і прочитати новинку.

Несім-жеж на село книжку і газету, але не робім старих помилок. Не роздача книжок, а *бібліотечки*, читальні і при них *продаж* книжок—от яка наша мета. Організуємо „Просвіти“ по селах і низуймо „Українські Книгарі“ по містах.

Книжкова торгівля ще підчас війни збільшилась в десять раз, Українські Книгарі *окупанти* *себе цілком* і поставлять справу з нашою книжкою на цілком правильний економічний шлях. Да роботи ж, товариші!

М. Л.

Треба допомогти!

Українська стихія в сі бурхливі організаційні дні виявила себе в повній силі. Десять побутів в українському селі, містечку, місті на зборах, де виступають промовці, що стають на сторожі інтересів українського народу, як скрізь ми побачимо, з яким захопленням вітають їх. Навіть там, де здавалось вже не може бути ніякого почуття національного, в міністерських школах середніх, в яких вживалось тільки крижних засобів до русифікації дітей—українців, де здавалось чисто витравили українського мікроба, здавалось б ся політика проводарів російської школи мусила була погасити свідомість національну дітей українського народу.

Але, що ми бачимо? Дійсно, тисячі молоді зарадили свій народ, тисячі загубили, але ліпше сказати, змінили своє ім'я національне і пошилися у перевертні. Але все ж у сей час і тисячі учнів відчули свою належність до українського народу і починають гуртуватися в українські громади при середніх школах. Скрізь, де раніше було ледві помітно український рух, де в українських гуртках працювали одиниці—там тепер шукають освідомлення десятки і сотні дітей.

І ці сотні свідомість, а стихія. І цього не треба забувати!

Не по всіх містах є люди національно свідомі з організаторським хистом, що могли б використати вчасно сей історичний момент. Про це треба подумати організованому студентству українському, треба

йому ваяти на себе допомогу своїм молодшим братам.

Хай кожний товариш—студент допоможе в своєму городі згуртуватися як найшвидше молодим товаришам учням середніх шкіл. Кончає треба урядити, зараз після Великодня по всіх повітових середніх школах, де є українські гуртки, коротенькі курси по національному та соціальному питанням, що б не прогавити цього влучного моменту!

М. Саєнко.

На два фронти.

Як часто, ідучи з якого небудь конспіративного зібрання, або після звичайної широкі розмови з товаришем, хотілось стати посеред вулиці і закричати в голос про ті згинування, які творили царський уряд і офіційні і неофіційні русифікатори, хотілось бігти з цього душного міста—туда на простір до рідного люду і розказати йому щиро всю-всю правду. Хто пережив це, той уявляє, з яким запалом кинулась тепер українська молодь на село. Ледве зорганізувавши агітаційну комісію, ледве виробивши інструкції—вони поспішно ринули туди в глибоку народність боротись з народньою темнотою, яка завжди для нас була найлютішим ворогом.

Але це лиш одна сторона справи. Не забуваймо і за другу сторону. Коли ми будемо агітувати, не подіючи в той час звіт про свою роботу до українських часописів—то ми багато-багато від цього програємо.

— Докладні з подробицями дописи про діяльність агітаторів (на сторінках преси)—це найкраща школа для нас самих. Тут можна освітити всі, часто несподівані, сторони нашої праці, тут можна поділитись своїми радощами, тут можна буде найти пораду з рядочків, писаних другим співзайцем по роботі. От де наш другий фронт.

На Великдень прибудуть до Києва гості з провінції які в дебатах згадів розкажуть багато нового, цікавого,—але голостих, хто недавно був з нами, хто разом радився і думав, багато-багато користний! Не забувайтеж посылати до редакцій докладні дописи про ваші пригоди і ваші успіхи, ваші радощі, ваші помилки! До роботи товариші!

М. Л.

Діяльність Гол. Укр. Студ. Ради.

Координуючи свою діяльність з роботою Укр. Центральної Ради, Гол. Рада засилає свого представника до Петрограду вкупі з делегацією українського громадянства. Крім безпосередніх завдань, делегат має увійти в тісний контакт з Петрогр. Укр. Студ.-вом і передати інформації про майбутню конференцію.

Подібні інформації передані в інші університетські міста, з якими Гол. Рада увійшла в безпосередні стосунки.

Діяльно готуючись до конференції, Гол. Рада розробляє ті питання, що встали перед укр. студентством і мусить бути вирішені тепер же!

Гол. Рада намічає широкий план роботи укр. студ-за, серед якого почалася диференціація. Але спільність культурно національних завдань, культурно-національної роботи об'єднуюватиме все студ-во українське доти, доки існуватиме українське питання на Україні.

Намічається програм реальної роботи—видання брошюр, агітаційної літератури, улаштування цикла лекцій по національно-політичним питанням, утворення кадрів інструкторів-агітаторів.

Перед Гол. Укр. Студ. Радою лежать два шляхи реальної роботи організація всього українського студентства, утворення всеукраїнського студентського союзу, україн-

зація вищої школи—з одного боку і широка робота на провінції, на селі, організація селянських мас і підготовка до Установчих Зборів з другого боку—це та робота, що встала перед Г. У. С. Р., до якої негайно треба приступити.

Гол. Укр. Студ. Рада заснувала спеціальну видавничу комісію, що має видавати популярну агітаційну літературу. До роботи в цій К-ї закликані фаховці політичних, економічних питань, популяризатори і письменники,—які витворять відповідну літературу, потрібну для роботи на селі тим робітникам, які там працюють.

Прибули делегати від організованого студ-ва Петрограду й Ростова; вони на зборах Г. У. С. Р. зробили доклад про роботу укр. студ-ва в часи революції. Петроградське студ-во готується до конференції, де має виступити з докладами про утворення всеукраїнського студентського союзу.

В і ч е.

В місторок 21-го бер. було скликано київське загальностудентське українське віче. На порядок денний були поставлені такі пункти: 1) Звідомлення Г. У. С. Р. м. Києва, 2) завдання студентства і конференції, 3) стосунки з іншими націями, 4) праця на селі.

Віче вислухало докладний і довгий звіт, прочитаний писарем головної ради, і після запитань, поправок і коротких дебатів прийняло таку формулу переходу:

„Київське загальностудентське українське віче, заслухавши доклад писаря Головної Ради про її діяльність, і доздившись з того докладу, ність, і доздившись з того докладу, що Г. У. С. Р. м. К. щоденно збіраючись правдила весь час безупинно евергійну працю, незважаючи на те, що часи були особливо

трудні і що багато більших і менших причин заважало тій праці,—постановило затвердити звіт Головної Ради, але звернути увагу на те, що за браком відповідних інформацій широкий український студентський загаль може часом губити своє довірре до Гол. Ради, і щоб запобігти цьому лихові Головна Рада мусит найскорше приступити до видання свого власного вістника“. (Тоді ще не вийшло № 1 „Стерня“ прим. ред.).

Розглянувши справу конференції, віче затвердило проект скликання конференції, поданий Головною Радою і доручило конференційній комісії при Голівній Раді намітити порядок денний (див. „Стерно“ № 1.).

Особливо жваві дебати розпочались коло „праці на селі“. Таке питання було дуже на часі, бо всі через день-два виїзжали на свята до дому. Говорилось як про саму потребу агітації, так і про найкраще її виконання. В решті-решт збори, обговоривши і ухваливши інструкції, складені агітаційною комісією, постановили: 1) якомога ширше розвинути діяльність агітаційної комісії 2) Поширити діяльність видавничої комісії, оголосивши конкурс на популярні брошури 3) Скласти кадр агітаторів, які б працювали офіційно, одержуючи урядову плату 4) Утворити курси агітаторів 5) Закласти урядову агітаційну організацію з метою зміцнити новий лад і проводити його ідеї в життя. 6) Агітатори повинні підлягати певній дисципліні і певному наказови.

За браком часу докладні про завдання студентів і про стосунки з другими націями не були вислухані. Віче, порівнююче з тими зборами, які відбулися в харківні на гімназичній, коли від тисячного натовпу почали боятись обваду, було менш численне. Це пояснюють не досить широким повідомленням і розіздом на свята. Друге віче ма-

буть буде скликане не раніше 10—12 квіт коли повернуться з села товариші.

Після Великодня всі громади одімкнули запис нових членів. Тим товаришам і товаришкам, які хотять вступити до громад слід заздалегідь подбати про потрібні рекомендації двох членів: написати імя, прізвище, школу, факультет, яку гімназію кінчив, політичні погляди, рекомендації двох членів і підпис.

Агітаційна Комісія

Влаштувала зібрання юнкерів українців усіх Київських військових шкіл в 16 аудиторії Університету. Темою зібрання була праця на селі і українізація війська. Член агітаційної комісії зробив доклад про роботу на селі в теперішній час і закликав усіх, хто поїде на село Великодніми Святами невтомно працювати коло організації та освідомлення селян.

Юнкері докладно спіялились на окремих пунктах інструкції агітаторам, виданої агіт. ком. і всебічно їх обговорювали. Велике враження зробив доклад юнкера із Петергофської школи про перші часи революції в Петрограді та про активну участь цієї школи в боротьбі проти поліції, засівшої по горіщах з пулеметами.

Жваво обговорювався і пункт про українізацію війська, постановлено завести постійні зв'язки з українськими гурками по всіх військових школах, які існують в Києві і поза Києвом.

В найблизшому часі приступає до друкування для села брошур на питання бідного життя, а саме про Республіку, про Установчі збори, про виборче право і т. п.

● Середньо-шкільна комісія на минулому тижні влаштувала двоє

віч учнів середніх шкіл, де були обговорені питання 1) організаційні і 2) праця на селі. Після гарячих дебатів с приводу останнього питання була прийнята резолюція про необхідність в цей час організованої праці серед народа, щоб освідомити його у всіх тих питаннях, які висував нове життя, і щоб підготувати селян до майбутніх виборів до установчої Ради; причому українське селянство мусе виступити в Установчих зборах з певною програмою своїх національних та класових вимог.

Віча, скликані перед Великодніми Святами, коли більшість учнів роз'їжджається по селах, мали метою підготовку до праці на селі. Учні свідомо поставились до своєї майбутньої праці.

Фінансова Комісія Г. У. С. Р.

має в додаток до справоздання в числі першому „Стерна“ такі прибутки:

від Громади К. Ком. І.	— 40 р.
від Громади Медичн. І.	20 р.
від Громади Універс.	50 р. 50 к.
від Громади Жін. Курс.	52 р. 50 к.
від Коміс. продажу	25 р.
від продажу „Стерна“	125 р. 88 к.
Разом	313 р. 88 к.

Видатки:

На прапори для маніфестів	107 р. 05 к.
На вид. „Стерна“	150 р.
Разом	257 р. 05 к.

„Громада Х. В. Ж. К.“

З самого початку революції виникла потреба побільшити кількість членів ради, кооптувавши до її членів скільки свіжих сил, щоби разом стежити за сучасним ментом і організувати працю серед громадян. Коли се було зроблено, засідання Ради стали відбуватись що

дня і робота пішла значно жвавіше.

Була винесена постанова ради *притягти до громади* всіх українців, як свідомих, так і невідомих і таким робом поширити її. Для цього були улаштовані на курсах прилюдні збори, розвішені оповістки з закликом до всіх, хто вважає себе українкою, записуватись у члени громади, крім цього звернулись до окремих земляцтв і, нарешті, що дня приймали запис у члени громади в Бюро Української Громади, улаштоване на курсах. Таким робом за весь час було записано 254 нових члена.

Для освідомлення членів були улаштовані лекції. Всього відбулося 7 лек. (три лекції загального нарису національного питання, дві по історії України, одна по історії національного руху і одна про наші завдання). Лекції читали і громадянки і окремі запрохані особи.

За весь час на курсах три рази скликались загальні збори, на котрих давались інформації що до сучасного менту і винесені були такі постанови: 1) Приймати найжвавішу участь у всіх зборах, які відбуваються на курсах і проводити у всі організації курсів своїх представниць, 2) улаштувати не чіпні курси для наймичок, 3) закласти українську організацію жінок, куди будуть входити представниці всіх організацій, 4) з'єднати всі громадські книгозбірні і улаштувати читальню, 5) з'єднати всі українські книжки, які є в семінарії на курсах, в окремий український відділ, 6) організувати отряд для розповсюдження відозв (се було поставлено в зв'язку з закликом редакційної комісії при Каоліційній Раді до Українців), 7) Звернутись до української Центральної Ради з пропозицією: надіслати найбільшій громадянам, які мають зараз посади і не можуть активно працювати, призначити грошову плату.

Конкретно праця вилізала в слідуючому: на курсах у виконавчий комітет пройшли три представниці українки, а також у редакційну комісію при Каоліційній Раді була вибрана наша представниця, в комісію по автономії школи були запрохані наші громадянки, які дійсно, так і кооптовані.

Наладилась справа з вечірніми курсами для наймичок, де наші громадянки читають лекції і проводяться новчаня грамоти українською мовою. Робляться заходи що до утворення українського відділу при семінарії за допомогою прів-доп. Маслова і організується отряд для розповсюдження відозв.

Була організована міліція чотирьох родів: бойовичка, санітарна, продовольствена і розвідочна, де приймали участь до сотні громадян.

На останніх зборах перед роз'їздом на село давались конкретні поради що до агітації і роздавались література; заснувався пункт, куди можуть звертатись за порадами громадянки, які виїхали на село.

Наслідком цієї нашої праці на курсах було те, що українка невідомі зацікавилися справою українського відродження, а інші почали рахуватись з „Громадою“, як з сталою, міцною організацією, і хоч де які не хотіли визнати нас господарями курсів, але все таки не підіймали ні справи без нашого голосу, не утворювали комісій без представниць „Громади“

Життя в К. К. Інституті.

Як тільки вибухла революція життя Українське в Комерційному Інституті забуло: Число членів української громади почало збільшуватись з кожним днем. Почали повертатись в громаду українці-студенти, які до того часу задовольнялись працею в земництвах або які, зовсім згубившись для громадського життя—блукали, блукали і задовольнялись звичайним буденним життям.

Найцікавішим проявом, реальним проявом українського життя в К. І. є постанови громадян про домагання перед професурою і урядом, що до заведення українських дістінцій з українською мовою викладання в комерційнім інституті. Збори, на яких було до ста п'ятдесят душ громадян, постановили, аби з нового учебного року було заведено навчання таких дістінцій:

- 1) української історії
- 2) української історії літератури
- 3) української мови
- 4) економічної історії України
- 5) економічної географії України.

На цих же зборах було доручено Раді громадян організувати статистико-економічний гурток при громаді. Окрім цього всі присутні вирішили, що теми курсових робіт і робіт практичних по різних галузях економіки і техніки мусять розроблятися на українській мові і по можливості стосувалися б України.

На практиці зборів в економіко-статистичний гурток записалося 10 товаришів. На другий день відбулися збори членів статистико-економічного гуртка. На зборах вирішено негайно взятися до роботи. Першою темою, яку гурток взявся розробляти є тема що до землеводіння на Україні. Плян дальшійшій роботи і настрям роботи про землеводіння на Україні доручено розробити т. В. Ігнатівкові і т. В. Нецайській. Поки що кожен член гуртка студіює і збирає матеріали про землеводіння на Україні, взявши одну—дві губернії. Після Великодня гурток збирається розробити цілу низку тем економічного характеру. При гурткові організується кооперативна секція.

Також організується при гурткові бібліотека. Земства, кооперативи і інші інституції, що на Україні, ласкаво запрошують гурток присилати отчети, різні статистичні відомості і взагалі матеріали, які прислужалися б для дослідів над економічним життям і станом України.

Листи і всяку кореспонденцію мо-

жна надсилати: Київ, Комерційний Інститут для гуртка, або Київ, Педагогічний Музей Прес Бюро для гуртка.

Віче шкільної молоді в м. Лубнях.

20 марта ініціативним гуртом студентів з Києва скликано віче молоді вищих класів хлопчачих і дівочих шкіл. Віче почалося промовою студента-делегата, що ознайомив учнів з завданнями сучасного моменту. Зазначена необхідність заснувати коаліційну Раду учнів сер. шкіл і вищих. Завдання Ради — згуртувати учнів з метою політичного виховання. Промовці українці закликали товаришів, що мають іти з агітацією на село і хочуть бути корисними для селян, працювати на національному ґрунті, говорити українською мовою.

Т-во „Просвіта“ в м. Лубнях і організація шкільної молоді.

Відбулися преустановчі збори т-ва, на яких були закладники т-ва і представники од шкіл. Закладаються „громади“ по всіх школах (при хлопчачій гімназії—80 ч., жіночій—60 ч., сільсько-господарській—80 ч.). Визнано бажаним при „Просвіті“ заснувати відділ соціального і національного виховання шкільної молоді, аби дати їй пораду і допомогу. Ухвалено організувати коротенькі курси по національному і соціальному питанню.

Товариші — середнєшкільники!

Вітаємо Вас від усіх українців-учнів середніх шкіл м. Києва, вітаємо щиро, пам'ятаючи велике гасло сучасного моменту: вільність і братерство.

Розвіялись чорні хмари, що більш як двісті років облягали

рідний край, проглянуло сонце волі і освітло певну стежку єднання. Несподівано прийшла до нас воля, і українська інтелігенція найшла сили використувати її,—і за останні три тижні у Києві була зроблена величезна праця організації усіх українських елементів.

Товариші! На руїнах старих порядків нам, українській молоді, треба будувати нове життя; на нас лежить тяжка відповідальність — бути готовими до громадської праці, коли нас покличе до неї ненька-Україна. Небагато робітників-інтелігентів маємо ми на рідній ниві але роботи — необмежено багато. Для спільної праці нам потрібна міцна організація. Тому ж, товариші, організуйтеся, складайте шкільні громади, єднуйтеся до одної сем'ї, пам'ятаючи, що в єднанні — сила.

Товариші! в березоля склалась у Києві загальна міська середнєшкільна громада. Головна мета її — єднання всіх середнєшкільних організацій в одну всеукраїнську середнєшкільну громаду. 14 березоля уперше зібрався осередок з представників усіх середнєшкільних громад, котрий виконує постанови загальних зборів і організує інформаційне бюро, часопис, клуб, загальну бібліотеку і т. в.

Товариші! Наша середнєшкільна організація складається уперше, і через те нам, українській молоді, ще важко єднатися до купи; багато наших товаришів, наших братів-українців ще бояться розплющити очі на дійсність, на волю, ще бояться сміливо назватися вірними синами неньки-України. Тому ж, товариші, нашою другою головною метою буде справа агітації по школах. Організуйтеся та одвойовуйте аденационалізовані елементи, зіпсовані московською школою. Тепер нам нема чого критися, та бояться; усі ми — українці, і нам треба сміливо дивитися всім в

очі і відповідати також рішуче на питання, хто ми, чий батьків діти. От же ж, товариші, єднуйтеся, будуйте сплячих і пам'ятайте, що, розбуджуючи національне самопочуття, ви даєте своїм товаришам великий скарб, даєте їм вічну ідею, мету життя.

Разом з цим, товариші, усі ми повинні дбати про самовиховання, як про національно-українську, тако-ж і про загальну. Тільки тоді ми станемо корисними робітниками, коли ми будемо цілком освідкомленими в науці, пам'ятаючи, що знання — то сила. Хай же наші гуртки будуть місцем діла, а не гуляння слів. Гаять менше часу і робить більше діла, — таким повинно бути гасло усіх наших організацій.

Посилаючи вам цю відозву, ми, ваші товариші українці-середнєшкільники м. Києва, дуже прохаємо вас надіслати нам усілякі відомості про те, що ви робите в справі організації, що у вас вже є і чого ви добиваєтесь. Усякі питання, що до організації, чи до чогось іншого, просимо надіслати до нас, — і ми з великою охотою дамо відповідь вам. Інформації ж про нашу організацію ви будете одержувати через київську газету „Нову Раду“. Передплачуйте цю газету, і там ви завжди знайдете відомості про наше життя, життя київської середньої школи.

Після Великодніх свят ми, київські середнєшкільники, маємо зкликати конференцію представників від усіх українських середнєшкільних громад. Про час скликання цієї конференції ви будете ще повідомлені, — а поки що ми знову закликаємо вас, брати-товариші, організуватися в тісні громади, та єднатися з нами в одну велику міцну семью, бо тільки тоді і зможемо ми розпочати загальногромадську працю, пам'ятаючи слова поета:

На вас, завзяті-юнаки,
Борці за щастя України,
Кладу найкращі гадки,
Мої сподіванки єдині.

Адреса: м. Київ, Педагогічний музей. Інформаційне бюро середньшкільної організації.

Рада середньшкільників.

До українців професорів і преподавателів вищих шкіл.

Великі події пережиті нами, ставлять на чергу поруч політичних завдань Українського Народу також і постулат повноти його культурного життя. Потреба широким масам народу, розвій його економічних і культурних сил вимагають українізації школи від споду до верху. Заховуючи права національним меншостям, рахуючися із обставинами переходного часу, коли певна частина учнів може показатися неприйнятною до українських викладів, ми тим не менше мусимо тепер же приступити до українізації не тільки вищої і середньої, а і вищої школи на Українській Землі. Наукових українських сил є для того досить, тільки вони розпорошені і дезорганізовані обставинами старого режиму. Для обміркування способів їх згуртування в вищих школах України і використання для українізації її, та взагалі для обдурмання самого переведення українізації вищої школи, прошу всіх професорів, доцентів, молодших преподавателів і взагалі людей, уздіблених до навчання в вищій школі, прабувати на педагогічний з'їзд до Києва. З квітня (апріля) в помешканню педагогічного музею о 8 год. відбудеться нарада в справі вищої школи.

Проф. М. Грушевський.

Українські часописи.

„Нова Рада“ щоденна, поступово-демократична газета, котра являється продовженням закритої на початку війни „Ради“. Адреса: Київ, Володимирська 42

„Робітнича Газета“ щоденний орган української соціально-демократичної партії. Виходить під редакцією В. Винниченка. Адреса Київ, Пушкінська 4 друкарня Кульженка.

„Наше Життя“ виходить два рази на тиждень в Петрограді. Орган Української Соціально-демократичної партії. Адреса редакції: Петроград, Васильевській Остров, 10 лінія д. 41 кв. 82.

„Вістник товариства Просвіти“ в Катеринославі. Адреса Катеринослав, книгарня „Слово“

„Літер. Наук. Вістник“ місячник продовження того Л. Н. В., що виходив перед війною. Адреса: Київ, В.-Підвальна 36.

„L'Ukraine“ двоухтежневик виходить в Лозані (Швейцарія) на французькій мові. Адреса 23, Avenue de la Gare, Lausanne (Suisse).

Від редакційного комітету.

Справа з виданням „Стерна“ стає на гарний шлях. Як що тільки не буде недостачі паперу то „Стерно“ буде виходити регулярно що тиждня. Тим часом редакційний комітет закликає товаришів надіслати до редакції статті, дописи, хроніку, поради то-що. Адреса поки що остається та сама: Київ, Володимирська, Педагогічний музей, „Стерно“.

Редакційний комітет.

Ціна окремого номера у Києві—15 коп., у інших містах—18 коп.

Київ, друкарня „Обновленіє“, Сінна площа, дім п.-з. товариства Тарезости.